

Tämä on Lohjan kaupungin kyläsuunnitelman ote. Koko asiakirjan voi lukea osoitteesta:

http://www.lohja.fi/Liitetiedostot/kylatoimikunnat/MuijalaLievioNummenkylaKahvimaa_verkkoversio_kevyt.pdf

Mustonen-Kahvimaa sivusto ei vastaa tämän asiakirjan sisällöstä.

Kahvimaa

Ylempi kuva: Pariisin peltoja 2014. (Sirkka Warvas).

Alempi kuva: Talvinäkymä Kahvimaantien varrelta (Sirkka Warvas).

Taustaa

Kahvimaan alue on kumpuilevaa metsien ja korkeitten kallioitten kanjonina reunustamaa peltomaisemaa. Se on osa arvokasta kulttuuri-maisemaa. Tavoitelluksi asuinpaikaksi alueen tekee luonto sekä Helsinki-Turku –moottoritie eli valtatie 1, joka on nopea kulkuyhteys pääkaupunkiseudulle. Suomenlahden rannalta mm. vanhalle Turuntielle ulottuvalla Siuntiolla oli merkittävä vaikutus myös Lieviön kylään jo 1500-luvulla. Nykymuotoinen uusasujaimisto alkoi kehittyä ja lisääntyä 60 -luvun alkupuolella. Tässä tekstissä keskitytään Lohjaan kuuluvaan Kahvimaan alueeseen.

Kahvimaa sijaitsee kolmen kunnan, Siuntion, Vihdin ja Lohjan rajapinnassa. Tämän alueen lohjalaisten postinumerona on erehdyttävästi Nummelan postinumero 03100. Kahvimaantien (11188, Tiehallinto) alkuosa Vanhalta Turuntieltä (110) on Lohjaa ja loppupuoli kuuluu Siuntion kuntaan. Siuntion raja ulottui vuoden 1952 loppuun vanhan Turuntien nykyiseen Vihevenen tilaan saakka. Niinpä Lieviön kylän Kahvimaan alue kokonaisuudessaan kuului Siuntioon. Vasta vuoden 1953 alussa Kahvimaan alkuosa Turuntieltä katsottuna liitettiin Lohjaan. Kahvimaan

läpi johti hiekkatie vanhalla Turuntieltä Siuntioon ja Suomenlahdelle. Tämä oli merelle suoriin kulkureitti ja sitä tarkoitusta silmälläpitäen tie katsottiin tarpeelliseksi myös puolustusvoimille. Pienimuotoisessa armeijan harjoituksessa käytettiin tietä tähän tarkoitukseen vielä 1980-luvulla. Virallisissa asiakirjoissa ei kuitenkaan löydy erikseen lohjalaista Kahvimaan kylää, ainoastaan Lieviön kylä. Kyläraajat ovat vaikeasti erotettavat. Tästä johtuen todennettua lohjalaista Kahvimaan historiaa ei ole Nummenkylän kartanon historian kohdalla. Yllämainittuihin syihin perustuen joudutaan käyttämään merkittävimmin lähteenä perimätietoa haastatteleamalla kylän vanhoja asukkaita. Kaavoitusjohtaja Leena Iso-Markku mainitseekin Taajamaosayleiskaavassa tarkoituksemukaisemmaksi nimeksi Lieviön Kahvimaan kyläasutus.

Perimätiedon pohjaa paikkojen nimiin

Kahvimaa-nimi perustuu perimätiedon mukaan maanmittarin kiertäessä maanmittausasioissa kyseistä aluetta. Kaikissa taloissa tarjottiin kahvia. Toisen tarinan mukaan nimi syntyi, kun paikallinen poliisi kiersi alueen taloissa etsimässä pontikkatehtaita. Tehtaita ei löytynyt, mutta joka talossa poliisille tarjottiin kahvia. Kun poliisi pääsi kierroksen loppuun, eikä pontikkatehdasta vielä löytynyt, talon emäntä tarjosi täälläkin ruokaa ja kahvia. Poliisi totesi: ”Tää on kyl yks kahvimaa!”

Österkullan kylätie muutettiin Kahvimaantiekseksi 1990-luvun alussa. Tervatie sai nimensä kyseisen paikan tervanpoltosta, josta näkyvinä viitteinä ovat parin tervahaudan hiilijäänökset. Mäntylän tilasta lohkotun tontin omistaja Pentti Warvas teki kaupungille perustellun ja sittemmin hyväksytyyn nimiehdotuksen. Mäntylässä kasvaa nimensä mukaisesti runsaasti mäntyjä. Tilan omisti Eero Kuparinen, joka myi sen Yrjö Ojamolle, jolta tilan osti siirtolaisperhe Armas ja Aino Warvas v. 1954. Ojalantie sai nimensä Kustaa ja Mandi Ojalan tilan mukaan. Vanhan koulutien varrella oleva **Sikamäki** lienee saanut nimensä perimätiedon mukaan alueella havaittujen runsaslukuisten mäyrien mukaan. Ennen vanhaan mäyrää kutsuttiin metsäsiaksi. Peurakallion metsätila viitanee alueella vaelteleviin peuroihin. Tilan omistajana oli 1950-luvulla lääkäri Erkki Hillbom ja paikkaa kutsuttiinkin kyläläisten keskuudessa ”lääkärin

Maanviljelijä Helge Takainen puimassa Warvaksen pelolla 1960-luvun lopulla. Taustalla Pariisin tilan asuinrakennus. (Sirkka ja Yrjö Warvas).

metsäksi”. Allamontie sai nimensä Allamon suvun mukaan. Teiden nimet noudattelivat yleensä tilojen omistajien nimiä.

Pariisi, Markkisen torppa, rakennettiin 1900-luvun alkupuolella Lieviön kylään. Tilan nimen synnystä ei ole varmaa tietoa. Lohjan paikanimet -kirjassa nojataan perimätietoon, jossa ”..tilan omistajan kerrotaan antaneen tilan nimeksi sellaisen, jollaista Suomessa ei ole toista. Toisen käsityksen mukaan nimi sai alkunsa siitä, että torppa oli niin kaukana ja hankalan matkan päässä.” Tila liitettiin Siuntion Lohjaan 1953. Pariisi oli aikoinaan taksiautoilijoidenkin hyvin tunnettu osoite. Sen omistajaketju kulki perimätiedon mukaan Paul Otto Kaiskolta vuonna 1948 saksalaisille Eskil ja Anna Knichterille. Toisen maailmansodan jälkeen (1944) ulkomaalainen ei saanut omistaa kiinteistöä Suomessa. Vanhat Knichterit palasivat Venäjän hallinnasta vapautuneeseen Porkkalaan. Knichterin tytär Doris avioitui 1953 maanviljelijä Harry Lindin kanssa ja sitä kautta tila siirtyi Lindin perheelle 1969. Lindin poika viljelee edelleen Pariisin peltoja.

Elämää Lieviön kylän Kahvimaalla

Yhteisenä piirteenä kylälle oli yhteisöllisyys. Esi-merkkinä mainittakoon ainakin viiden tilan yhteisesti 1950 – 1960-luvuilla omistama puimakone. Nykyisin tilat ja pellot ovat pienentyneet, mutta apua saadaan edelleenkin yli rajojen. Ensimmäinen kylätoimikunta perustettiin jo 1980-luvulla. Sittemmin nimeksi tuli Lohjanportin kylätoimikunta ry. (nykyinen Lohjanportin kyläyhdistys ry), joka on Lieviön, Nummenkylän, Muijalan, Lövkullan ja Nälköönlammen alueella toimiva

asukasyhdistys. Yhdistys sai varoja toimintansa tukemiseen hoitamalla lipunmyynnin sekä opastuksen kesällä 1997 Muijalassa pidetyillä pientalomessuilla. Asukasyhdistys oli merkittävässä roolissa Tervetuloa Lohjalle -infopakettin tekemisessä, se osallistui myös Lohjan Agenda 21 – sekä Väestövastuu ja Välittäminen –projekteihin.

Kahvimaan tilat olivat luultavimmin Markkisen tai Nummenkylän kartanon maita 1800 -luvun lopulla. Kahvimaan keskus on Siuntion puolella. Sjundeå sockens historia -teos kertoo saksalaisten tykistön polttaneen kartanon vuonna 1918 taistelujen edetessä Lohjalta Nummelan alueelle. Kartanoon osui tykin ammus. Palaneen kartanon paikalle rakennettiin siinä nykyään sijaitseva päärakennus. Siirtoväelle kartanon maista lohkottiin tiloja, mm. Hyrkkön omistama Tonttula, jolla Paavo Hyrkkö järjestää Pois tieltä! –tapahtumia. Mäntylän tilalla oli vielä 1980 -luvulla kahden kartanon entisen **muonamiehen torpan, Solbackan ja Norrbackan**, perustuksia näkyvillä. Siihen aikaan torpat olivat 80-100 hehtaarin tiloja. Norrbackassa syntyi Allamontien Männistön tuleva tilallinen Toivo Allamo. Toivo ja Anni Allamon poika Erkki asuu edelleen Kotipuruolla perheensä kanssa maata viljellen. He toimivat myös kuu-dentoista vuoden ajan lammastilallisina. **Kivi-riutanpolku** sai nimensä perimätiedon mukaan jääkauden aikaisista kivistä.

Yhteistyö sujuu naapurusten kesken. Oletettavasti ainakin isännät Toivo Allamo ja Eino Grönros hevosniitokoneineen 1930 -luvulla heinän tekopuuhiissa Allamon pellolla. (Erkki ja Marjatta Allamo).

Solbackassa puolestaan näki päivänvalon Ojalantien tilallinen Eliasson. Tilalla sijaitsee maakunnallisesti arvokas **Furumon lehto**. Esa Eliasson asuu perheensä kanssa tilan mailla. Aikoinaan Suomen Autoteollisuus haki rakennuslupaa au-

Allamon isäntä Toivo Allamo Fordson major -piikki-pyörätraktorin ohjaimissa 1930 –luvulla. Ohoh, mitkä pyörät, eipä liene istuimessakaan pehmusteita. (Erkki ja Marjatta Allamo).

totehtaalleen kyseisen tilan paikalle. Rakennuslupa evättiin. Lieviön kylän Kahvimaan vanhin tiedossamme oleva saman suvun omistuksessa ja hallinnassa oleva tila lienee jo 1500 –luvulla mainittu **Nybacka**. Edesmenneille omistajille Eino ja Irja Grönrosille tila siirtyi 1948. Kahvimaan tien ja Mäntylän risteyksessä sijaitsevan vuonna 1948 Kuparisen rakentaman kiinteistön ostivat honkajokelainen Lauri ja Toini Mäkelä 1954. Toini oli lähtöisin Karjalasta Hiitolan pitäjältä.

Martti ja Elli Perttilän **Koivuniemi-tilalla** toimi **kyläkauppa** vuosina 1924-1936. Pirjo-tytär on sisarensa Maija-Liisan kanssa nykyiset tilan omistajat. Myllykosken **mylly** jauhoi kylälaisten viljat vielä 1800 -luvun lopulla. Alueella toimi 1950-luvulla edistyksellinen Pariisin omistama **kasvihuone** ja jonkin ajan kuluttua myös Grönberg perusti oman kasvihuoneensa. Näissä kasvatettiin ainakin tomaatteja. Kylän sahaa eli **kenttäsiirkkeliä** pyöritti 1960 -luvulta lähtien omistaja Väinö Grönberg. Nykyisin sahan omistaa Grönbergin perikunta. Kylällä oli myös oma **ompelija** Lea Salo.

Kauppa-auto kulki Kahvimaalla ainakin 1950-luvun alkuvuosina kaksi-kolme kertaa viikossa, sitten enää kerran viikossa ja viimein loppuen kokonaan 1990 -luvun alkupuolella. Autot olivat Osuusliike Keon, Osuusliike Seudun sekä jonkin aikaan Turuntien puolella liikennöinyt Vison eli Vihdin seudun osuusliikkeen. Seudun kauppa-auton kuljettajana toimi 30 vuoden ajan toiminnan lopettamiseen saakka Vesa Putila. **Kirjastoauto** aloitti kulkunsa 1970 -luvulla ja jatkaa edelleenkin, mutta harvennetulla aikataululla.

Kauppa-auto Seudun vierellä viimeisen päivän haikkeissa tunnelmissa tavallisesti iloiset Vesa Putila ja vakioasiakas Toini Mäkelä. Tällä Österkullan pysäkillä Vesa nautti usein Bertta Mäkisen tuomaa kahvia asiakkaiden ostotentekoa odotellessa. Kuumat kahvit työn lomassa virkistivät muuallakin auton reitillä. (Erkki ja Marjatta Allamo).

Postia jakoi Toini Mäkelä uskollisesti polkupyörällä lähes 30 vuoden ajan joka arkipäivä kesät ja talvet pakkasista ja myrskyistä piittaamatta. Päivittäisinä postinjakomatkoina Nummelan postista Kahvimaan Lohjan puoleisille perukoille kertyi runsaat kaksikymmentä kilometriä, loppuvuosina jopa kolmisenkymmentä kilometriä. Tästä ansiokkaasta uurastuksesta hänet palkittiin Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan toisen luokan mitalilla 11.2.1982.

Toini oli hyvänä esimerkkinä toimivasta lähipalvelusta, nimittäin hän hoiti samalla mm. asiakkaiden eläkkeet, apteekkiasiat ja suuret paketit kelillä kuin kelillä. Joskus näkyi vain iso paketti-kuorma, kun pienikokoinen Toini työnsi pyöräänsä lumisella, auraamattomalla tiellä. Kyllä hän oli vaivanpalkaksi tarjotut kahvituokiot ansainnut.

Lyömätön pari: 1970-luvun virka-asussaan Toini Mäkelä ja polkupyörä vuosien 1954-1983 ajan. (Erkki ja Marjatta Allamo).

Postissa Toinille ehdotettiin mopoa polkupyörän sijaan, mutta silloin palkka olisi pienentynyt lyhenevän työajan takia. Valintana oli polkupyörä.

Maataloustilat olivat nykymittapuun mukaan lähinnä pientiloja, joilla kasvatettiin karjalle ja hevosille kauraa, ohraa ja heinää sekä vehnää. Karjan ja hevosten lisäksi tiloilla pidettiin muitakin kotieläimiä. Silloin oli tavanomaista, että karjattomat naapurit hakivat maitonsa ns. maitotinkin omilla maitoastioillaan suoraan karjatilalta. Maidon suoramyynä kiellettiin 1970-luvulla. Heinätyöt kokonaisuudessaan tehtiin hevosvetoisesti ja heinät kuivatettiin seipäillä, ns. laposilla. Myöhemmin traktori korvasi maataloilla hevoset.

Valolähteinä 1950-luvulla käytettiin myrskylyhtyjä ja sisällä öljylamppuja. Sähköä toimitti vaihtelevalla luotettavuudella yksityinen Sundman. Tarinan mukaan, kun Tikan tilalla lypsettiin, niin naapureilla alkoivat sähköt vilkkua. Sitten sähkötoimitukset osti Lohjan Sähkö Oy, jonka oli v. 1919 perustanut Petter Forsström, Kalkki-Petteri. Enää ei tarvinnut turvautua sisälläkään öljylampun valoon. Nykyisin sähkön tuottajana toimii Fortum.

Lieviön koululle lapset kuljetettiin hevosella tai he kävelivät tai hiihtivät noin 3-5,5 km metsäpolkua. Matkalla oli jyrkkä Sikamäki Perttilän tilalta eteenpäin. Tämä vanha kylätie vei ainakin Muijalan seisakkeelle.

Kahvimaan hiekkatie oli kelirikon aikoihin niin huonossa kunnossa, etteivät autot päässeet sitä kulkemaan. Talvisin tietä ei aurattu, mitä nyt tilalliset itse hevosillaan aurasivat tai kulkivat vanhoja rekijälkiä. Tästä johtuen maitotonkat piti itse kuljettaa hevosella runsaan kilometrin päässä olevalle vanhan Turuntien maitolaiturille. Kesäisin Lohjan Osuusmeijerin maitoauto pystyi hakemaan tonkat jokaisen talon omalta maitolaiturilta. Käytännön mukaan jokainen tienpätkä oli jaettu tilakohtaisiin tieosuuksiin. Samalla tilalliset veloitettiin pitämään oma osuutensa tienpätkästä kunnossa. Öljysorapäällysten tie sai 1990-luvun alkupuolella. Samalla madallettiin pidempiä nousuja sekä siirrettiin Kahvimaantien ja vanhan Turkutien risteys turvallisempaan paikkaan Skogin talon alapuolelle.

Aino Warvas kalanperkuussa 1960 -luvulla. Taustalla kai-vo, josta käyttövesi kannettiin. (Sirkka ja Yrjö Warvas).

Warvaksen tilan hiekkarinne vuokrattiin 50-luvun lopulla sorakuopaksi Juslinin omistamalle Silta & Satama maansiirtoyhtiölle 30 vuodeksi. Juslin siirsi vuokrasopimuksen Punkkiselle, joka edelleen vuokra-ajan loppuun saakka olevalla sopimuksella Lemminkäiselle. Lemminkäinen ajoi soraa muun muassa rakenteilla olevalle Turun moottoritiele (Tarvontie). Kymmenet päivittäin ajavat sorarekat tarvitsivat raskasta liikennettä kestävästä tien. Tätä kautta hyvänä kylkiäisenä saatiin kovapohjainen ja kestävä hiekkatie myös talviaikaan eikä kelirikkokaan enää haitannut kyläläisten liikkumista. Kahvimaantien puoleisen sorakuopan pieni osa kuului valtiolle. Valtio myönsi sorakuopan läheisyydessä oleville pientilallisille oikeuden ot-

Risupakkajokeen laskeva Risupakkaoja (Risubacka) on ollut hyvin harmillinen, alussa jopa häpeäpilkku. Vihdin kunta laskee edelleenkin jätevetensä tähän ojaan. Alkuaikoina 1970 -luvulla oja jopa "kuohui" vaahdotta. Nykyisin jätevesien puhdistusta ollaan Vihdissäkin ajanmukaistamassa. Alue kuuluu tärkeään ensimmäisen luokan pohjavesialueeseen aina Karhujärvelle saakka. (Sirkka ja Yrjö Warvas).

taa soraa omaan käyttöön, lähinnä tiensä kunnostukseen. Kuopan tasaiseen pohjaan kerääntyvän veden jäädyttyä talvella siinä voitiin luistella.

Kahvimaantien alkupäässä asuvat Erkki ja Säde Aino Skog keräsivät kaikkia metsän antimia ja veivät niitä Helsingin kauppatorille myytäväksi. Säde Aino kasvatti myös taimia kotonaan myytäväksi. Tuoreet saunavihdat ja viinimarjamehut olivat kysytyjä myyntiartikkeleita. Lakaset asuvat niin ikään nykyisellä Tervatiellä, tunnetuin Lieviön kahvimaalainen lienee suunnistaja Jani Lakanen. Kahvimaa kokonaisuudessaan on tänä päivänä vilkas hevosurheilualue.

